

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR – 4101-031-02/2014

P/14/029

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/029 – Digitalizacja dóbr kultury w Polsce ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Janusz Klimek, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 92188 z dnia 26 listopada 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie ² ; ul. Józefitów 16, 30-045 Kraków
Kierownik jednostki kontrolowanej	Maciej Beiersdorf, Dyrektor (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie³ działalność Muzeum prowadzoną w latach 2011-2014 w zakresie digitalizacji dóbr kultury.

Przyjęty plan digitalizacji został zrealizowany. Według stanu na 1 grudnia 2014 r. Muzeum zdigitalizowało 80% zbiorów wpisanych do inwentarza.

Dotacje celowe przyznawane Muzeum przez Narodowy Instytut Audiowizualny⁴ w ramach programu Kultura+ (priorytet Digitalizacja) w latach 2011-2014 (III kwartał) zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem. Muzeum realizowało swoje obowiązki zgodnie z zawartymi umowami o dotacje. Utworzono pracownię digitalizacyjną oraz repozytorium danych, zapewniając odpowiednią jakość zdigitalizowanych materiałów oraz bezpieczeństwo ich przechowywania. Przy udzielaniu dwóch z trzech zamówień publicznych prawidłowo zastosowano przepisy ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁵ oraz rzetelnie rozliczono otrzymane dotacje.

Zastrzeżenia budzą stwierdzone nieprawidłowości polegające na: nierzetelnej weryfikacji jednej faktury, skutkiem czego Muzeum wydatkowało na zakup skanera do książek kwotę o 3 tys. zł wyższą niż wynikała z zawartej umowy (co skorygowano w trakcie kontroli NIK) oraz zmianie przedmiotu zamówienia po upływie terminu składania ofert w jednym z trzech postępowań przetargowych i udzieleniu zamówienia publicznego na sumę 55,1 tys. zł wykonawcy, którego oferta powinna zostać odrzucona. Jednakże powyższe nieprawidłowości nie miały wpływu na proces digitalizacji dóbr kultury i dotyczyły 1,7% wartości zadania zrealizowanego w badanym okresie.

Muzeum realizowało zaplanowane działania mające na celu upowszechnianie wiedzy o udostępnionych w internecie dobrach kultury. Przed przystąpieniem do programu Kultura+ Muzeum upowszechniło w internecie 10 tys. obiektów muzealnych. Po zakończeniu trzech kolejnych edycji programu⁶ liczba udostępnionych obiektów zwiększyła się do 28,4 tys.

¹ Kontrolą objęto lata 2011-2014 oraz lata wcześniejsze w zakresie dotyczącym ustalenia stanu faktycznego w ramach realizacji celów kontroli.

² Dalej: Muzeum.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

⁴ Dalej: NInA lub Operator.

⁵ Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm., dalej: ustawa Prawo zamówień publicznych

⁶ Pierwsza część obejmowała okres od września 2011 r. do sierpnia 2012 r., druga od września 2012 r. do sierpnia 2013 r., a trzecia od września 2013 r. do sierpnia 2014 r.

Podkreślić należy, że istotnym ograniczeniem dla procesu upowszechniania cyfrowych zasobów kultury były w przypadku Muzeum Historii Fotografii prawa autorskie oraz prawa do wizerunku osób sportretowanych na fotografiach. Ze względu na prawa autorskie nie można było udostępnić 13 tys. zdigitalizowanych obiektów muzealnych, a ze względu na prawa do wizerunku tysięcy takich obiektów.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Efekty procesu digitalizacji zasobów kultury

1.1. Rodzaj obiektów dziedzictwa kulturowego i kryteria ich doboru do cyfryzacji

Opis stanu faktycznego

Zgromadzone w Muzeum zbiory na 1 grudnia 2014 r. liczyły 71,4 tys. pozycji w inwentarzu oraz księdze wpływu⁷ i obejmowały: książki, gazety i czasopisma z ilustracjami w odcieniach szarości (12,4 tys.), druki, maszynopisy i rękopisy (3,6 tys.), druki ulotne⁸ (0,4 tys.), plakaty i kalendarze (1 tys.), odbitki barwne, sprzęt fotograficzny i bibeloty fotograficzne (6 tys.), negatywy i diapozytywy (12 tys.) oraz czarno-białe odbitki fotograficzne (36 tys.). Muzeum nie posiadało mikrofilmów, zbiorów audialnych ani audiowizualnych.

(dowód: akta kontroli str. 70, 78-79)

Przyjęty 18 kwietnia 2011 r. plan działalności digitalizacyjnej w ramach programu Kultura+ na lata 2011-2015 zakładał, że digitalizacji poddanych zostanie 50% zbiorów wg inwentarza (co na dzień sporządzania planu stanowiło 20 tys. pozycji inwentarza). Powyższy plan przewidywał, że po 2015 roku kontynuowana będzie digitalizacja pozycji wprowadzanych do inwentarza z księgi wpływu. Dyrektor Muzeum wyjaśnił, iż wobec założenia zdigitalizowania całości zbiorów przyjęto następujące podstawowe kryteria doboru dóbr kultury: digitalizacja obiektów nie posiadających wizerunku w katalogu elektronicznym, możliwość udostępnienia on-line oraz wartość merytoryczna kolekcji. Plany finansowe Muzeum nie uwzględniały prowadzenia działalności digitalizacyjnej, ponieważ (jak wyjaśnił Dyrektor) organizator Muzeum⁹ nie zapewniał środków na ten cel. Szacunkowe koszty digitalizacji zawarte zostały we wnioskach o dofinansowanie zadania z programu Kultura+, a wkład własny obejmował głównie wynagrodzenie osób zatrudnionych w Muzeum i wykonujących czynności związane z digitalizacją.

(dowód: akta kontroli str. 69, 71-73, 81-87, 269)

Zbiory typowane do digitalizacji ewidencjonowane były w systemie komputerowym Musnet. Ich liczba wynikała ze zobowiązań zawartych w umowach o dofinansowanie zadania. W trakcie realizacji zadania Muzeum zdigitalizowało większą liczbę zbiorów od zakładanych w tych umowach. Jak wyjaśnił Dyrektor Muzeum kolejność digitalizowanych obiektów określana była poprzez prawną możliwość udostępniania ich w internecie oraz założenie digitalizowania kompletnych kolekcji zbiorów.

(dowód: akta kontroli str. 71-73, 124)

⁷ Liczba pozycji w inwentarzu wynosiła 54,9 tys. Księga wpływu to ewidencja obiektów jeszcze nie zakwalifikowanych jako zbiory Muzeum.

⁸ Drukami ulotnymi są m.in.: zaproszenia, instrukcje obsługi, ulotki informacyjne.

⁹ Gmina Miejska Kraków.

1.2. Postępy w zakresie digitalizacji dóbr kultury w badanym okresie

Opis stanu faktycznego

Liczba zbiorów wpisanych do inwentarza wzrosła od końca 2011 r. z poziomu 44,3 tys. do 54,9 tys. na 1 grudnia 2014 r.¹⁰ Przed przystąpieniem do programu Kultura+ (priorytet Digitalizacja) Muzeum zdigitalizowało 20 tys. pozycji inwentarza. Jak wyjaśnił Dyrektor Muzeum digitalizacja posiadanych obiektów dziedzictwa kulturowego prowadzona była od 2000 r.

W okresie od 1 września 2011 r. do 1 grudnia 2014 r. w ramach kolejnych edycji programu Kultura+ na nośniki cyfrowe przeniesiono łącznie 15,7 tys. zbiorów. W okresie tym Muzeum prowadziło też dodatkowe czynności digitalizacyjne (nie wynikające z programu Kultura+), dzięki czemu na dzień 1 grudnia 2014 r. łącznie zdigitalizowano 23,9 tys. zbiorów. Muzeum w pełni zrealizowało założony plan digitalizacji. Na dzień 1 grudnia 2014 r. digitalizacji zostało poddanych 80% (tj. 43,9 tys.) posiadanych przez Muzeum zbiorów. W badanym okresie nie wystąpił przypadek utraty zbiorów w wyniku zbyt późnej digitalizacji.

(dowód: akta kontroli str. 54-57, 69-70, 73, 77-79, 96-97, 124, 128-135, 237, 269)

1.3. Zakres prowadzonej digitalizacji, koszty i efekty rzeczowe oraz źródła finansowania

Opis stanu faktycznego

W ramach 23,9 tys. zdigitalizowanych pozycji inwentarza wykonano 70,5 tys. skanów. Obiektami poddanymi digitalizacji były: książki (zdigitalizowano 174 z 7,7 tys. książek), gazety i czasopisma (124 z 4,7 tys.), plakaty (232 z 848), kalendarze (100 ze 127), druki, maszynopisy i rękopisy (581 z 3,6 tys.), czarno-białe odbitki, pocztówki i odbitki podmalowywane i tonowane (20 tys. z 36 tys.), negatywy i diapozytywy (1,2 tys. z 12 tys.), odbitki barwne, sprzęt i bibeloty fotograficzne (1,5 tys. z 6 tys.). Nakłady poniesione na proces digitalizacji w latach 2011-2014 wyniosły łącznie 3.415 tys. zł, z czego 1.748 tys. zł sfinansowano ze środków programu Kultura+, a pozostałe 1.667 tys. zł ze środków Muzeum¹¹. Organ prowadzący Muzeum nie przekazywał jednostce środków na digitalizację dóbr kultury. Koszty prowadzenia digitalizacji (w tym wykonywania skanów, kontroli, przetwarzania oraz ich przechowywania) wyniosły w badanym okresie 1.428 tys. zł, z czego 1.184 tys. zł sfinansowano ze środków własnych Muzeum, a pozostałe 244 tys. zł ze środków Kultura+.

(dowód: akta kontroli str. 69, 78-79, 125, 235-236)

W Muzeum prowadzono wyodrębnioną ewidencję księgową umożliwiającą kontrolę przyznanych dotacji ze środków Kultura+. Środki te zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem, a Muzeum zrealizowało kwalifikowane cele rzeczowe założone w umowach z NInA. Powyższe ustalenia kontroli potwierdzone zostały przez NInA, który zaakceptował rozliczenia dotacji po uprzedniej kontroli merytorycznej i rachunkowej. Zgodnie z zawartymi umowami o dotacje Muzeum przekazywało kopie plików podmiotom wskazanym w umowach. Terminowo przekazywano NInA częściowe i końcowe rozliczenia zadania. Suma dotacji przekazanych Muzeum wyniosła 1.524,6 tys. zł z czego wykorzystano 1.510,4 tys. zł¹². Niewykorzystane środki dotacji w kwocie 14,2 tys. zł zostały terminowo zwrócone wraz z odsetkami na rachunek bankowy NInA.

W trakcie kontroli NIK Muzeum zwróciło na rachunek NInA kwotę 3 tys. zł, wynikającą z korekty faktury za zakupiony w grudniu 2013 r. sprzęt do digitalizacji. Kontrola NIK wykazała, że Muzeum dokonało zapłaty za zakupiony sprzęt w kwocie wynikającej

¹⁰ Liczba pozycji zbiorów w inwentarzu nie jest tożsama z liczbą obiektów muzealnych. Np. album fotograficzny stanowiący jedną pozycję w inwentarzu może zawierać dziesiątki lub setki oddzielnych zdjęć, z których każde jest obiektem muzealnym. I tak na 44,3 tys. pozycji inwentarza 31.12.2011 r. przypadło 63,4 tys. obiektów, a 54,9 tys. pozycji 1.12.2014 r. składało się z 76,1 tys. obiektów.

¹¹ W 2011 r. na digitalizację wydatkowano 510 tys. zł (341 tys. zł ze środków programu Kultura+ oraz 169 tys. ze środków własnych). W 2012 r. wydatki te wynosiły 997 tys. zł (563 tys. zł z Kultura+ i 434 tys. jako udział własny). W 2013 r. wydano 1.140 tys. zł (539 tys. zł z programu Kultura+ oraz 601 tys. ze środków Muzeum). W 2014 r. wydano łącznie 768 tys. zł (305 tys. zł ze środków Kultura+ i 463 tys. środków własnych).

¹² Zapłaty za zamówione usługi i dostawy ze środków programu Kultura+ dokonywano w terminach zgodnych z zawartymi umowami o dotacje.

z wystawionej przez wykonawcę faktury (69 999 zł), tj. o 3 tys. zł wyższej niż wynosiła cena ofertowa.

(dowód: akta kontroli str. 69, 125-130, 190-192)

W latach 2011-2014 (III kwartał) Muzeum osiągnęło przychody ze sprzedaży usług działalności podstawowej w kwotach: 121,7 tys. zł za 2011 r., 373,3 tys. zł za 2012 r., 606,9 tys. zł za 2013 r. oraz 230,2 tys. zł za trzy kwartały 2014 r. W tym samym okresie przychody związane z prowadzoną digitalizacją wyniosły: 2 tys. zł w 2011 r., 76 tys. zł w 2012 r. (w tym 70 tys. zł z programu Europeana Photography), 40 tys. zł w 2013 r. (37 tys. – Europeana) i 4 tys. zł w 2014 r. Działania Muzeum zmierzające do pozyskiwania przychodów na polu digitalizacji i upowszechniania zbiorów cyfrowych polegały na: organizacji konferencji, skierowaniu pisma do instytucji muzealnych z propozycją współpracy, promocji na stronie internetowej Muzeum oraz promocji w postaci materiałów reklamowych, rozdawanych przy okazji różnych działań Muzeum.

(dowód: akta kontroli str. 77, 118, 136-147)

1.4. Przestrzeganie standardów digitalizacji

Opis stanu faktycznego

W badanym okresie w Muzeum obowiązywał Regulamin tworzenia i archiwizowania dokumentacji obrazowej oraz związanego z tym ruchu muzealiów, do którego aneksem były Procedury Pracowni Dokumentacji Obrazowej. Uregulowania te opisywały m.in. szczegółowe procedury wyboru materiału, który zostanie poddany digitalizacji, etap przygotowania obiektu poprzedzający przetworzenie cyfrowe oraz procedury cyfrowego odwzorowania oryginału z zachowaniem maksymalnej zgodności. Powyższe procedury zostały pozytywnie ocenione przez członka Szwajcarskiego Centrum Kompetencyjnego ds. Mediów i Technologii Druku z siedzibą w St. Gallen. Sprzęt, zakupiony na potrzeby digitalizacji dóbr kultury, spełniał zalecane standardy techniczne digitalizacji¹³.

(dowód: akta kontroli str. 58-68, 88-95, 115-117)

1.5. Czynniki opóźniające proces digitalizacji

Opis stanu faktycznego

W opinii Dyrektora Muzeum podstawowym problemem opóźniającym digitalizację były: niedostateczna ilość miejsca i brak co najmniej jednego dodatkowego pracownika. Rozbudowa pracowni digitalizacyjnej zarówno pod względem lokalowym, jak i etatowym pozwoliłaby na szybsze wprowadzanie muzealiów do katalogu elektronicznego. W ocenie Dyrektora środki finansowe przewidziane na digitalizację dóbr kultury w programie Kultura+ były wystarczające. Jednakże problemem dla Muzeum będzie odtwarzanie starzejącej się infrastruktury technicznej.

(dowód: akta kontroli str. 46, 73)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nierzetelnej weryfikacji faktury za zamówiony sprzęt do digitalizacji, efektem czego było pobranie dotacji w kwocie zawyżonej o 3 tys. zł i wykorzystanie jej na zapłatę błędnie wystawionej przez sprzedawcę faktury.

Muzeum wyłoniło w postępowaniu przetargowym dostawcę skanera do książek, którego cena ofertowa wynosiła 66.999 zł brutto. Po wykonaniu dostawy ww. urządzenia sprzedawca wystawił fakturę nr 227/01/2013 z dnia 12 grudnia 2013 r. na kwotę brutto 69.999 zł. Muzeum dokonało zapłaty za zakupiony sprzęt w kwocie zawyżonej o 3 tys. zł, a następnie rozliczyło ten zakup w całości ze środków programu Kultura+.

Osobą odpowiedzialną za weryfikację ww. faktury był ówczesny Kierownik Administracji Muzeum, który nie zastosował się do postanowień instrukcji obiegu dokumentów finansowo-księgowych.

¹³ Standardy techniczne digitalizacji zostały opracowane w oparciu o „Standardy w procesie digitalizacji obiektów dziedzictwa kulturowego” pod redakcją Grzegorza Płoszajskiego, Warszawa 2008, Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej, Rozdział 7 Propozycje zaleceń.

W trakcie kontroli NIK wystawca faktury sporządził jej korektę (nr KFS 2/01/2014) i 10 grudnia 2014 r. zwrócił na rachunek bankowy Muzeum kwotę 3 tys. zł. Muzeum niezwłocznie dokonało zwrotu powyższej kwoty na rachunek NInA w dniu 12 grudnia 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 23-25, 179-192)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Muzeum w zakresie efektów procesu digitalizacji zasobów kultury. Nieprawidłowość stwierdzona w zakresie wydatkowania środków z programu Kultura+ nie miała wpływu na proces digitalizacji i dotyczyła 0,2% sumy tych środków w badanym okresie.

2. Tworzenie infrastruktury dla zasobów cyfrowych

2.1. Możliwości lokalowe i kadrowe Muzeum

Opis stanu faktycznego

Muzeum posiadało prawo użytkowania wieczystego gruntu i było właścicielem ulokowanego na nim jednego budynku (pod adresem Józefitów 16 w Krakowie). Był to budynek czterokondygnacyjny (łącznie z przyziemiem) w dobrym stanie technicznym o łącznej powierzchni 1,3 tys. m². W budynku zlokalizowana została m.in. pracownia digitalizacyjna składająca się z trzech pomieszczeń o łącznej powierzchni 51 m² oraz serwerownia w pomieszczeniu o powierzchni 7 m². Pozostałe pomieszczenia w budynku Muzeum wykorzystane były na podstawowe potrzeby tej instytucji, dlatego nie było możliwości wygospodarowania dodatkowej powierzchni dla powiększenia pracowni digitalizacyjnej. Potrzeba taka występowała zdaniem zarówno Dyrektora Muzeum, jak i Kierownika pracowni digitalizacyjnej. Ponadto stwierdzono, że mała powierzchnia magazynu zbiorów, która na moment oględzin nie stanowiła zagrożenia dla zbiorów, może w przyszłości stanowić przeszkodę w zwiększeniu ich ilości. Dyrektor Muzeum w latach 2011-2014 skierował do Urzędu Miasta Krakowa sześć raportów wskazujących na niedostateczną ilość miejsca w siedzibie Muzeum. W piśmie z 23 lipca 2014 r. Dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa poinformował, że Wydział czyni starania w celu zapewnienia odpowiednich pomieszczeń dla Muzeum.

(dowód: akta kontroli str. 54-57, 73-75, 105, 148-178)

W Muzeum opracowano perspektywiczny plan pracowni digitalizacyjnej o powierzchni 350 m², jak również plan nowej siedziby Muzeum. Jak wyjaśnił Dyrektor z uwagi na możliwość otrzymania innej siedziby nie precyzowano kosztów tworzenia nowej pracowni digitalizacyjnej.

(dowód: akta kontroli str. 73-75, 98-102)

Cyfryzacja dóbr kultury przeprowadzana była przez czteroosobowy zespół w pracowni digitalizacyjnej. Pracownicy ci posiadali przygotowanie zapewniające prawidłową realizację zadania. Ponadto, jak wyjaśnił Dyrektor Muzeum w procesie przygotowawczym do digitalizacji udział brali wszyscy pracownicy merytoryczni (21 osób).

(dowód: akta kontroli str. 75, 106-114)

2.2. Budowa infrastruktury technicznej dla celów digitalizacji, przechowywania i zabezpieczania zasobów cyfrowych

Opis stanu faktycznego

W latach 2011-2014 (III kwartał) w ramach dokonanych zakupów na potrzeby działalności digitalizacyjnej Muzeum nabyło m.in. sprzęt komputerowy, skanery, aparaty fotograficzne, serwery, macierze dyskowe, dodatkowy osprzęt związany bezpośrednio z ww. urządzeniami oraz oprogramowanie systemowe i specjalistyczne. Koszt zakupu sprzętu wykorzystywanego do procesu digitalizacji wyniósł łącznie 864 tys. zł, z czego 727 tys. zł sfinansowano ze środków programu Kultura+, a pozostałe 137 tys. ze środków Muzeum. Na zakup oprogramowania wydatkowano 54 tys. zł środków z programu Kultura+. Ponadto adaptacja pomieszczeń na pracownię digitalizacyjną kosztowała łącznie 27 tys. zł (zapłacono ze środków Muzeum).

(dowód: akta kontroli str. 58-68, 235-236)

Cyfrowe repozytorium danych opracowywanych w pracowni digitalizacyjnej było prawidłowo zabezpieczone przed kradzieżą i innymi czynnikami losowymi. Główna oraz zapasowa macierz dyskowa skonfigurowane zostały w trybie RAID6, zapewniając tym samym bezpieczeństwo gromadzonych plików. Do wykonywania kopii zapasowych plików systemowych Muzeum stosowano odpowiednio skonfigurowane oprogramowanie. Ponadto na oddzielnej macierzy dyskowej tworzono nieskompresowane kopie bezpieczeństwa plików ze zdigitalizowanymi zbiorami. Udostępniane na stronie internetowej Muzeum pliki z obrazami zbiorów były odseparowane od danych źródłowych. Spójność i jakość baz zbiorów zabezpieczały instrukcje: o zapisie danych w systemie Musnet oraz Procedury Pracowni Dokumentacji Obrazowej.

Jak wyjaśnił Dyrektor Muzeum, zakupione stacje graficzne i robocze powinny zaspokoić potrzeby Muzeum na kilka lat, a posiadana wolna przestrzeń dyskowa wystarczy na dwa do trzech lat ciągłej pracy. W kwestii dodatkowego zabezpieczenia posiadanych baz plików Dyrektor wyjaśnił, że w ramach czwartej umowy zawartej z Operatorem (na lata 2014/2015) dokonano zakupu zapasowej macierzy dyskowej, na której będzie wykonywana kopia bezpieczeństwa i która zlokalizowana będzie poza siedzibą Muzeum.

(dowód: akta kontroli str. 54-57, 76-77)

2.3. Przestrzeganie przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych przy zlecaniu usług i zakupie sprzętu

Opis stanu faktycznego

W latach 2011-2014 (do 30 sierpnia) Muzeum przeprowadziło trzy postępowania o udzielenie zamówień publicznych na dostawy sprzętu i oprogramowania do digitalizacji dóbr kultury w trybie przetargu nieograniczonego. Zamówienia te finansowane były ze środków pochodzących z programu Kultura+ oraz ze środków własnych. Formułując opis przedmiotu zamówienia na potrzeby postępowań o udzielenie zamówienia publicznego określono parametry sprzętu zapewniające spełnienie zalecanych standardów technicznych digitalizacji. Dwa postępowania, prowadzone w 2012 i 2013 r. spełniały wymogi określone w przepisach ustawy Prawo zamówień publicznych.

(dowody: akta kontroli str. 26-32, 58-68, 269)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zakresie tworzenia infrastruktury technicznej dla zasobów cyfrowych stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Zamawiający w postępowaniu przetargowym z 2011 r. na dostawę sprzętu i oprogramowania komputerowego nie odrzucił oferty jednego z wykonawców, niezgodnej ze specyfikacją istotnych warunków zamówienia. Następnie gdy prawidłowo wyłoniony w postępowaniu wykonawca odmówił zawarcia umowy z zamawiającym, zmienił on przedmiot zamówienia po upływie terminu składania ofert. Powyższe działania były niezgodne z art. 89 ust. 1 pkt 2 oraz art. 38 ust. 4 ustawy Prawo zamówień publicznych. Zmiana przedmiotu zamówienia polegała na pominięciu jednego z elementów części B zamówienia (skanera A3 o wartości ok. 15 tys. zł). Skutkiem powyższego było udzielenie zamówienia publicznego na kwotę 55,1 tys. zł¹⁴ wykonawcy, którego oferta powinna zostać odrzucona na etapie oceny ofert, jako niezgodna ze specyfikacją istotnych warunków zamówienia.

Jak wyjaśnił Dyrektor Muzeum w związku z brakiem możliwości zrealizowania zamówienia w terminie do końca roku bieżącego oraz rozliczenia dotacji, zdecydowano o wyłączeniu skanera A3 z części B zamówienia. Miało to pozwolić na realizację zamówienia w pozostałym zakresie. Ponadto Dyrektor wyjaśnił, że nie wszczął postępowania o udzielenie powyższego zamówienia wcześniej (co pozwoliłoby na powtórzenie przetargu), ponieważ umowa o dotację zawarta została 26 października 2011 r., a środki dotacji wpłynęły na rachunek Muzeum 3 listopada 2011 r. (zamawiający nie posiadał przed tą datą środków finansowych pozwalających na realizację zamówienia publicznego).

(dowody: akta kontroli str. 16-22, 26-32, 193-233)

Ocena cząstkowa

¹⁴ Stanowiło to 1,6% wartości zadania zrealizowanego w latach 2011-2014 (III kw.).

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność w obszarze tworzenia infrastruktury dla zasobów cyfrowych. Nieprawidłowość stwierdzona w zakresie udzielania zamówień publicznych nie miała negatywnego wpływu na proces digitalizacji dóbr kultury.

3. Upowszechnianie zasobów cyfrowych

3.1. Zasadność włączenia upowszechniania zasobów cyfrowych do procesu digitalizacji

Opis stanu faktycznego

Zdaniem Dyrektora Muzeum włączenie upowszechniania dóbr kultury do procesu ich digitalizacji było działaniem zasadnym, ponieważ proces ten na niespotykaną dotąd skalę umożliwił realizację jednego z podstawowych celów muzeów, czyli upowszechniania zbiorów. Ucyfrowienie zbiorów zapewnia bezpieczny dostęp do wizerunków obiektów, bez konieczności wyjmowania ich z magazynów i tym samym narażania na uszkodzenia oraz zapewnia łatwy dostęp do zbiorów dla badaczy, dziennikarzy i innych osób zainteresowanych treścią i formą zbiorów. Upowszechnienie zbiorów w katalogu online oraz w siedzibie Muzeum na specjalnie przygotowanych stanowiskach zapewnia samodzielne przeprowadzenie kwerend¹⁵. Jak wyjaśnił Dyrektor, jest to usprawnienie dla instytucji, która nie musi do tego celu angażować swoich pracowników. Ponadto poprzez sieć internetową Muzeum uzyskało możliwość dotarcia do osób z innych regionów Polski i świata, mieszkańców dużych aglomeracji miejskich, jak i mniejszych miejscowości i wsi, a także co bardzo ważne osób niepełnosprawnych, co oznacza wyrównywanie szans dostępu do dóbr kultury.

(dowody: akta kontroli str. 38-39)

3.2. Zakres udostępnianych materiałów cyfrowych

Opis stanu faktycznego

Przed przystąpieniem do programu Kultura+ w grudniu 2010 r. na stronie internetowej Muzeum¹⁶ upowszechniono zdigitalizowane informacje o 10 tys. obiektów muzealnych. Ponadto na stronie europeana.eu opublikowano 800 takich obiektów oraz 30 na stronie muzea.malopolska.pl. Na koniec 2014 r. było to odpowiednio 28,4 tys., 806 i 32 obiekty.

(dowody: akta kontroli str. 46, 48, 50)

3.3. Upowszechnianie i udostępnianie posiadanych zbiorów cyfrowych

Opis stanu faktycznego

W zakresie działań na rzecz upowszechniania wiedzy o elektronicznym dostępie do zbiorów cyfrowych Muzeum w latach 2011-2014 przeprowadziło kampanie informacyjne, opierające się na akcjach ulotkowych¹⁷, dystrybucji pism, newsletterów, reklamie w internecie i telewizji regionalnej. Ponadto w 2012 r. zorganizowano konferencję prasową poświęconą digitalizacji zbiorów oraz ogólnopolską konferencję „Dziedzictwo w sieci”. W latach 2013-2014 w ramach Międzynarodowych Targów Książki w Krakowie Muzeum prowadziło akcję promocyjno-informacyjną. Muzeum bierze również udział w projekcie Europeana Photography, w ramach którego w 2015 r. ma zostać opublikowane 6 tys. zdjęć z muzealnych zbiorów. Dzienna liczba odwiedzin na stronie internetowej Muzeum wynosiła ok. 130 użytkowników, a działania na jednym z portali społecznościowych docierały tygodniowo do ok. 1500 odbiorców.

Działania z zakresu upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym dostosowywane były co do treści i formy do specyfiki określonych grup adresatów takich działań. Adresatami byli dorośli oraz dzieci i młodzież. Zasadniczą część oferty Muzeum dostosowana była do poziomu wiedzy i odbioru grupy dorosłych (wystawy, publikacje, treść strony internetowej). Muzeum kierowało swoją ofertę do dzieci i młodzieży poprzez program

¹⁵ Kwerenda oznacza w tym przypadku możliwość zapoznania się przez stronę zainteresowaną z obrazami konkretnych obiektów muzealnych bez kontaktu z oryginałami.

¹⁶ www.zbiory.mhf.krakow.pl

¹⁷ Łączny nakład ulotek w ramach programu Kultura+ i programu Europeana Photography w latach 2011-2014 wyniósł 36 tys., a koszt projektu i druku wyniósł 6,2 tys. zł.

edukacyjny prowadzony w Muzeum w formie warsztatów i lekcji muzealnych¹⁸ oraz stroną internetową „Szkoła widzenia”. Jak wyjaśnił Dyrektor Muzeum nie prowadzono kompletnej ewaluacji w zakresie wyników upowszechniania wiedzy o zbiorach elektronicznych. Takie działania zostaną przeprowadzone w I kw. 2015 r. po rozliczeniu projektu Europeana Photography. Z kolei poziom zainteresowania stroną internetową sprawdzany był za pomocą usługi google analytics. Ponadto w 2014 r. rozpoczęto badania wizerunkowe oparte na wywiadach. Podsumowanie pierwszego etapu tych badań zaplanowano na wiosnę 2015 r. Umowy zawarte przez Muzeum z Narodowym Instytutem Audiowizualnym o dofinansowanie zadań w ramach programu Kultura+ (priorytet Digitalizacja) zobowiązały Muzeum do wykonania m.in. akcji promujących udostępnione w internecie zbiory. Zadania te zostały zrealizowane zgodnie z przyjętym planem.

(dowody: akta kontroli str. 34-35, 39-43, 51-53)

3.4. Koszty upowszechniania i udostępniania zbiorów cyfrowych

Opis stanu faktycznego

Koszty związane z upowszechnianiem wiedzy o zasobach cyfrowych planowane były w programach Kultura+ oraz Europeana Photography. Dyrektor Muzeum wyjaśnił, że skromny budżet Muzeum nie jest w stanie zapewnić odpowiednich środków na powyższy cel, z wyjątkiem wynagrodzenia dla pracowników bezpośrednio zaangażowanych w takie działania. Koszty akcji promocyjnych, zaplanowanych w ramach programu Kultura+ wyniosły: 7,6 tys. zł w edycji programu 2011/2012, 4,3 tys. zł w latach 2012/2013 oraz 8,3 tys. zł w części za lata 2013/2014¹⁹. Całość tych kosztów sfinansowana została ze środków własnych Muzeum, gdzie udział własny obejmował wycenioną na łącznie 16,4 tys. zł pracę własną pracowników Muzeum oraz 3,8 tys. zł środków pieniężnych wydatkowanych na usługi zewnętrzne, takie jak druk ulotek, projekt i realizacja klipu reklamowego.

(dowody: akta kontroli str. 42, 51-53, 269)

Koszty zapewnienia bezpieczeństwa udostępnionym zbiorom cyfrowym, jakie poniosło Muzeum w badanym okresie wyniosły: 26,3 tys. zł w latach 2011/2012, 40,6 tys. zł w okresie 2012/2013 i 47,8 tys. zł w latach 2013/2014 (w całości sfinansowano ze środków programu Kultura+). Koszty te obejmowały zapewnienie prawidłowego funkcjonowania serwisu internetowego oraz obsługę sieci komputerowej. Dyrektor wyjaśnił, że w zakresie bezpieczeństwa danych cyfrowych Muzeum nie korzystało z repozytoriów zewnętrznych, natomiast w ramach zadania Wirtualne Muzeum Historii Fotografii cz. 5 (bieżąca edycja programu Kultura+ na lata 2014/2015) zakupiono macierz dyskową, która wraz z zapisanymi na niej danymi, zostanie umieszczona w wynajętej bezpiecznej przestrzeni poza budynkiem Muzeum. Do 2014 r. w ramach umów o dofinansowanie z programu Kultura+ Muzeum przekazywało dyski ze zdigitalizowanymi danymi do Narodowego Instytutu Audiowizualnego, Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, Biblioteki Narodowej oraz Narodowego Archiwum Cyfrowego.

(dowody: akta kontroli str. 46-47)

Udział kosztów związanych z upowszechnianiem zasobów cyfrowych (koszty akcji promocyjnych) w stosunku do całkowitych kosztów zadań realizowanych w ramach programu wynosił: 0,93% w edycji programu Kultura+ na lata 2011/2012, 0,38% - lata 2012/2013 i 0,8% - lata 2013/2014. Z kolei łączny udział ww. kosztów promocji w odniesieniu do sumy kosztów funkcjonowania Muzeum w latach 2012-2014 (III kw.) wyniósł 0,3%²⁰.

(dowody: akta kontroli str. 46, 53)

¹⁸ W latach 2012-2013 udział w warsztatach wzięło łącznie 318 osób, a frekwencja na lekcjach muzealnych wyniosła 2.732 osoby (odpowiednio w 2012 r. 88 i 1.034 osoby, a w 2013 r. 230 i 1.698 osób).

¹⁹ Planowane koszty wynosiły odpowiednio: 6 tys. zł – 2011/2012, 10 tys. zł – 2012/2013 oraz 8,5 tys. zł – 2013/2014.

²⁰ Koszty funkcjonowania Muzeum wyniosły 2.328 tys. zł w 2012 r., 2.611 tys. zł w 2013 r. i 1.979 tys. zł za okres od I do III kwartału 2014 r.

3.5. Czynniki opóźniające upowszechnianie zbiorów

Opis stanu
faktycznego

Dyrektor Muzeum wyjaśnił, że podstawowym czynnikiem opóźniającym udostępnianie zbiorów były obowiązujące przepisy prawa z zakresu praw autorskich oraz ochrony wizerunku osób sportretowanych na fotografiach²¹. Spośród zdigitalizowanych obiektów muzealnych wg stanu na 14 stycznia 2015 r. Muzeum nie mogło upowszechnić w internecie 13 tys. obiektów ze względu na prawa autorskie oraz tysięcy obiektów ze względu na prawa do wizerunku.

(dowody: akta kontroli str. 43-46, 48)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Muzeum w zakresie upowszechniania zasobów cyfrowych.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

W związku z tym, że kontrola NIK wykazała nieprawidłowość w zakresie weryfikacji faktury, która z inicjatywy pracowników Muzeum została skorygowana w trakcie trwania kontroli oraz nieprawidłowość dotyczącą postępowania przetargowego zakończonego w 2011 r., NIK nie formułuje wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK²² kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

W związku z niesformułowaniem uwag i wniosków Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie nie oczekuje odpowiedzi na niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Kraków, dnia stycznia 2015 r.

Kontroler
Janusz Klimek
Specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

²¹ Zgodnie z art. 83 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.) roszczenia ws. rozpowszechnienia wizerunku danej osoby bez jej zgody przedawniają się po upływie dwudziestu lat od śmierci tej osoby.

²² Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.